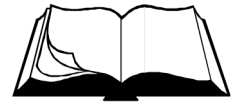

מִיָּהּ הַיּוֹם

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח').

גליון 406 שאלות המצוות בימי מגיפת הקורונה (יא), ושאלות המצוות אלול תש"פ

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

תשובה:

א. יש דין שיאין קידוש אלא במקום סעודה, דהיינו שאי אפשר לעשות קידוש בבית אחד, ואח"כ לאכול את סעודתו בבית אחר (ע"י שו"ע סי' רע"ג סעיף א'), אולם אם נמצא בביתו ושומע קידוש משכנו היושב בבית אחר, ומכוון להוציא ידי חובת הקידוש, יוצא בזה משום 'שומע כעונה', ונחשב שהוא עשה קידוש בביתו (ע"י שו"ע סי' רע"ג סעיף ו', משנ"ב סי"ק פ"ח). ולפי"ז אם האבא היושב בחדרו ומקדש על הכוס ואוכל שם את סעודתו, ובני הבית שומעים ממנו את הקידוש במקום שהם אוכלים, הוי קידוש במקום סעודה.

ב. ובנד"ד שנמצאים באותו הבית, אפילו עם יעמדו ליד חדרו וישמעו ממנו את הקידוש ויכוונו מראש לאכול סעודתם בחדר השני, גם מועיל מכיון שזה מחדר לחדר (ע"י שו"ע סי' רע"ג סעיף א', ומשנ"ב סי"ק ד' וחי').

ג. ויש להוסיף, שאם בני הבית אינם רוצים לשתות משיירי יינו משום שחוששים שידבקו מהנגיף, יכולים להכין לפניהם יין בכוסיות, ויש לזה דין של כוס של ברכה (ע"י שו"ע סי' רע"א סעיף ט"ז וי"א, ומשנ"ב שם).

קיפול הברזל שבמסכה בשבת

שאלה: במסכת הפנים יש חוט ברזל שאפשר לקפלו כדי שיתפס היטב על האף, האם מותר לקפלו בשבת?

תשובה: חוט הברזל מאוד דק והוא זז כל הזמן, ולכן עדיף לקפלו לפני שבת, אבל אם לא עשה כן מותר לכתחילה לסדרו בשבת היות שהוא מאוד רך (וראיה לכך שהרבה אנשים לא שמו לב בכלל שיש שם חוט ברזל).

פריחים אמיתיים או פריחים מפלסטיק

שאלה: בתקופה זו שעושים שמחות בחוץ, מה עדיף להניח על השולחן, פריחים אמיתיים או פריחים מפלסטיק?

תשובה: בתקופה זו של מגיפת הקורונה שהרבה עושים שמחות בחוץ יש לעורר את הציבור (ובזמן קיץ בפרט), שיש הרבה חרקים וזבובים קטנים שקשה לראותם במבט רגיל, ונראים רק אחרי קצת עיון, ומקום פתוח כשיש אוכל על השולחן זה מושך אותם לבוא, ובפרט כשיש על השולחן פריחים, שזה מקום משכנם של החרקים. ולכן פורסם ע"י ה'בד"ץ העדה החרדית בירושלים שהרבה פעמים מקפידים מאוד על האוכל שיהיה בתכלית הכשרות בכל המובנים, ואפילו בדקו את האוכל שאין שם חרקים, אבל לאחר שהאוכל יצא מהמטבח כבר אין עליו השגחה, ולכן כדאי להשתמש בפריחים מפלסטיק שלא מושכים חרקים, ואת הפריחים האמיתיים יניחו במקומות שאין חשש שיגיעו למאכלים.

בכל אופן לפני שאוכלים יש לבדוק היטב את המאכל, בפרט במקומות הפתוחים, כשאוכלים בחצרות או על הגגות בתקופה הזו, שלא יהיו שם חרקים ח"ו.

מסיכה מן התורה, מנין?

שאלה: האם יש מקור מן התורה לכסות את האף והפה בשעת מגיפה?

תשובה: כתוב בתורה (פי' תוריע ויקרא י"ג, מ"ה): "וְהִצַּרְעֵת אֶשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיֶה פְּרָמִים וְרָאשׁוֹ יִהְיֶה פְּרוּעַ וְעַל שָׂפָם יַעֲטֶה...". מה הכוונה "יעטשה", אין זה סתם כיסוי, אלא יעטה עם הבגד שלו, וכמש"כ בתהילים (ק"ד, ב'): "עֵטָה אֹרֶךְ פְּשָׁלְמָה", דהיינו שיכסה בבגדיו את השפם שלו.

ולמה: כתב באבן עזרא: "והטעם שלא יזיק ברוח פיו", וכעין זה כתב ב"חזקוני": להפסיק רוח היוצא מפיו שלא להזיק לבריות", "מחוץ למַחְנֶה מוֹשְׁבוֹ" (ויקרא י"ג, מ"ו), שחולו זה ידבק על בני אדם הרגילים אצלו.

וזה דומה למחלת הקורונה של זמננו, שמה שיוצא מהפה או מהאף יכול להזיק לאחרים.

לא יודעים מה יהיה מחר

תקופת הקורונה לימדה אותנו שאין "אנני" יכול לתכנן כלום, אין לי מושג מה יהיה מחר, האם אני יכול לנסוע לבקר את ההורים, האם אני

לע"נ
מרוך רבינו שמריהו יוסף נסים קוליצ' זצוקלה"ה
נלב"ע כ"ג בתשרי תש"פ
❀❀❀❀

לע"נ
נשמה טהורה הנערה רחל ע"יה
בת יבדלחט"א הרב יהודה אריה הלוי דינר
נלב"ע כ"ה מרחשון תש"פ
❀❀❀❀

לצאת בברכת התורה מאשה

שאלה: הנמצא בבידוד ולומד כל הלילה, ואין מי שיכול להוציאו בברכת התורה חוץ מאשתו, האם היא יכולה להוציאו בברכת התורה?
תשובה:

א. אם ישן ביום שינת קבע, אזי הוא בעצמו יכול לברך בבוקר ברכת התורה משום צירוף שני טעמים: 1. היתה שינת קבע. 2. עבר עליו הלילה (משנ"ב סי' מ"ז סי"ק כ"ח בשם הגר"א).
אולם אם כיוון בברכת "אהבת עולם" במעריב לשם ברכת התורה (כמ"ש המשנ"ב שם), עדיין יש רק ספק חיוב.

ב. נשים מברכות ברכת התורה (שו"ע סי' מ"ז סעיף י"ד) וי"מ משום שחייבות ללמוד את הדברים שלהן (כ"כ "בית יוסף" ו"מגן אברהם"). ולפי"ז יכולות להוציא בברכת התורה את האיש (וכ"כ ה"פרי מגדים").

יש חולקים וסוברים שלא 'חייבות' לברך אלא רק 'יכולות' לברך (הגר"א שם). ולפי"ז אינן יכולות להוציא את האיש, נמצא שלמעשה יש ספק ("ביאור הלכה" שם ד"ה נשים).

ולכן בנד"ד, מכיון שהוא בבידוד ואין לו עצה אחרת, יבקש מאשתו להוציאו עכ"פ בצד הספק, וכמו כן יכוון לפטור עצמו בברכת "אהבה רבה" ומיד לאחר שמו"ע ילמד קצת (משנ"ב שם סי"ק כ"ח).

מחיצות מניילון שקוף בבית הכנסת

שאלה: בגלל המצב יש מחיצות של ניילון שקוף כדי לעשות הפרדה בבית הכנסת, האם צריך להקפיד שיהיו עשירה אנשים בצד אחד של המחיצה השקופה, או שאפשר לצרף עשירה משני צדדי המחיצה?

תשובה: יש כאן צירוף של כולם ביחד למנין.

א. מכיון שרואים אלו את אלו יש צירוף (ע"י משנ"ב סי' נ"ה סי"ק ג"ב). אמנם לטעם זה אם אפשר ננקל יש להקפיד שיהיו עשירה בצד אחד (משנ"ב שם).

ב. כיון שאין זה לשם מחיצה אלא רק כדי לשמור שהנגיף לא יעבור ממקום למקום, אין זו מחיצה (ע"י משנ"ב סי' נ"ה סי"ק מ"ט).

ג. ברוב הפעמים זה יותר מג' טפחים מהרצפה, והר"ז מחיצה תלויה.

ד. כיון שאין המחיצה מחוברת מלמטה ואינה עומדת ברוח מצויה, לא נחשבת מחיצה אע"פ שבתוך בית הכנסת אין רוחות כלל (משנ"ב סי' תר"ל סי"ק מ"ח, ועוד, אמנם לדעת ה"חזון איש" סי' נ"ב סי"ק י"ד נחשבת מחיצה כיון שבתוך בית הכנסת אין רוח).

תפילה עם סבא זקן

שאלה: לאחר התפילה במנין הולך לבית הסבא הזקן שמתפלל בביתו בגלל המצב, וצריך להתפלל עמו מילה במילה, כיצד יש להתפלל עמו ברכות השחר, שמונה עשרה, מאחר שאם יאמר "השם" במקום השם האמיתי, גם הסבא יאמר כן, מה עליו לעשות?

תשובה: להגיד את הברכה עם השם האמיתי אסור משום שאצלו היא ברכה לבטלה, והעצה לכך היא שבכל פעם שאומר "ברוך אתה ד'י עם הסבא יאמר לעצמו בשקט "למדני חוקיך", ועי"ז הכל נהפך לפסוק (תהילים קי"ט, י"ב), ואח"כ ימשיך עם הסבא מלה במילה את שאר הברכה.

נמצא בבידוד ומקדש עבור בני ביתו

שאלה: האבא נמצא בבידוד באחד מחדרי הבית משום חשש הקורונה, האם יכול להוציא את בני משפחתו כשעושה משם את הקידוש והם בחדר אחר, או שמא כיון שלא יכולים לבוא אליו, אין זה קידוש במקום סעודה?

יכול לנסוע לטייל, האם הישיבה שלי תיפתח, ואפילו אם נפתחה, האם אני יכול לנסוע לשם, לימדונו שהכל מלמעלה "ייכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרה כל ברוך", הכל מנוהל מלמעלה. שמעתי רמז לזה, שכתוב (תהילים פ"א, ו'): "שפת לא ידעתי אשמע", "שפת" זוהי שנת תשי"פ, שכל הזמן אומרים "לא ידעתי", "אשמע" ר"ת אתפלל שחרית מנחה ערבית, ולסמוך רק על הקב"ה.

שאלות המצויות

בית האבל כשיש רק נשים אבלות

שאלה: בבית האבל שרק נשים יושבות שבעה, ומתפללים שם תפילה בציבור לכבוד המת, האם יש לו דין 'בית האבל' שאין אומרים שם תחנון (ע"י שו"ע סי' קל"א סעיף ד'), או שמא היות שהאבלות לא מצטרפות למנין, אין לתפילה זו דין בית האבל ויש לומר תחנון?
תשובה:

א. אם זה הבית שהנפטר מת בו, או שהביאו את המת לשם לאחר פטירתו מכיון שהיה גר שם, לא אומרים תחנון אפילו אם אין שם אבלים כלל.

ב. אם אין זה ביתו, ולא הביאו אותו לשם, אפילו אם מתפללים שם לעילוי נשמתו, אם אין שם אָבֵל אומרים תחנון ("גשר החיים" פרק כ"י סעיף ג-ד').

ג. אם אין שם אבלים אבל יש אבלות (נשים) דינו כבית האבלי ולא אומרים תחנון (ספר "שולחן שלמה" סי' קל"א סעיף ד', והגר"צ קרליץ זצ"ל).

סיר על גבי נריות בשבת

שאלה: מחמם סיר מרק על גבי נריות בליל שבת, האם מותר להניח שם סיר אחר לאחר שהוריד אותו מהאש?

תשובה: נריות אלו, אע"פ שהן דולקות רק לכמה שעות, בכל זאת יש להם דין של אש שאינה גרופה וקטומה, שמוותר רק להוריד ממנה אבל אסור להחזיר עליה, וק"ו להניח עליו סיר חדש.

וכל זה אם הנריות עומדות בפני עצמן, אבל אם הן דולקות מתחת הפח, יש להן דין של אש גרופה וקטומה שמוותר להחזיר עליהן אוכל מבושל, אבל להניח עליהן אוכל לכתחילה אסור אפילו אם הוא מבושל לגמרי (שו"ע סי' רנ"ג סעיף א').

פתיחת דלת לאחר שנכבה הנר

שאלה: נר דולק שנמצא ליד הדלת, ואסור לפתוח את הדלת בין השמשות משום פסיק רישא שיכבהו (ע"י שו"ע סי' רע"ז סעיף א'), האם לשחרר שנכבה הנר מותר לפותחה, או שאסור משום איתקצאי בין השמשות איתקצאי כל היום?

תשובה: כיון שאפשר היה לפתוח את הדלת בזהירות ובהתחממות, באופן המותר (כגון להניח קרש או ניילון בין הנר לדלת, או להעביר את הנר למקום אחר בטלטול מן הצד, או ע"י נכר), לכן אין בזה מיגו איתקצאי בין השמשות ומותר לפותחה לאחר שהנר נכבה ('מנחת שלמה' ח"א תשי"א אות א').

הדליק חשמל בשוגג ויש שם נר

שאלה: הדליק בשבת חשמל בחדר בשוגג (שאסור להשתמש בו בשבת, כמבואר בשו"ע סי' שייח סעיף א') אם לא שהוא בשעת הצורך (משנ"ב סי' ק"ז), אבל כבר היה שם עוד נר קטן שאפשר לקרוא לאורו, האם מותר להשתמש גם בחשמל?

וכן חילוני שהדליק את התאורה בחדר המדרגות, וגם בלי התאורה היה אפשר לעלות בחדר מדרגות אלא שיותר קל לעלות עכשיו, האם מותר לעלות כשהתאורה דולקת או שימתין עד שיכבה האור?

תשובה: איתא בשו"ע (סי' רע"ז סעיף א') גוי שהדליק נר עבור ישראל אסור לכולם ליהנות ממנו, אפילו למי שלא הדליק בשבילו, ע"י שם. וכתב שם (סעיף ד') שאם יש כבר נר בבית ישראל ובא גוי והדליק נר נוסף, מותר להשתמש בו כל זמן שהנר הראשון דולק, ע"י שם, ואפילו שעכשיו האור גדול יותר וכמבואר במשנ"ב (שם סי' ק"ז).

לפי"ז גם בנד"ד כיון שבין כך יש כבר נר שיכול להשתמש בו, מותר להשתמש עם החשמל.

וכן אם חילוני הדליק את האור בחדר מדרגות, היות שהיה יכול לעלות במדרגות גם בלי האור, ואפילו אם עכשיו קל לו יותר (כי קודם היה חשוך, והיה צריך לעלות לאט לאט), אין זה נחשב הנאה גמורה, ומותר לעלות, ואין צורך לחכות שיכבה האור (וכעין שמצינו שאם כבר דולק נר אחד מותר ליהנות מהנר השני שהודלק מאוחר יותר, וכמבואר בשו"ע (סי' רע"ז סעיף ד'), "אגרות משה" אה"ע ח"ד סי' ס"ב אות ג', ספר "מאור השבת" ח"א סי' י"ח סעיף כ"ו ע"י שפ"ו בשם הגר"ח קניבסקי שליט"א).

אמנם אם ניחא ליה שהחילוני עשה את המלאכה יש להחמיר גם באופן שהיה יכול להשתמש בלי זה ("אגרות משה" שם).

וי"א שכל זה הוא בגורל עשה מלאכה עבור ישראל, שהאיסור הוא משום גזירה שמא יאמרו לו, לכן נקטו הראשונים שאם בין כך היה יכול ליהנות לא גזרו, אבל ישראל שעשה מלאכה בשבת שהאיסור משום "מעשה שבת", אסור ליהנות כלל ממה שנעשה בשבת (ספר

"ארחות שבת" ח"ג עמ' ל"ב בשם "מנחת שלמה" סי' ה' אות ג', וע"ע ספר "פסקי תשובות" סי' רע"ז סו"ס ק"ז).

בועות ממי סבון בשבת

שאלה: האם אפשר לתת לילדים בשבת לעשות בועות ממי סבון? **תשובה:** בסבון נוקשה אסור להשתמש בשבת מכיון שנימוח בידו, וה"ל נולד (משנ"ב סי' שכ"ו ס"ק ל' בשם "תפארת ישראל"), וכשמשתמש בסבון נוזלי לשיטפת כלים, הגם שנוצרים קצף ובועות מותר, שהרי אין בזה קיום וגם אינו מתכוון לכך.

אבל ילדים המשחקים במי סבון לעשיית בועות יש הסוברים שאין צריך למנוע בעדם כיון שאינו מתקיים, אבל אין לומר להם לכתחילה לעשות כן (שש"כ פי"ז סעיף ל"א). ויש המחמירים בהחלט בזה לגבי ילדים שהגיעו לגיל חינוך (קובץ "מבית לוי" ח"ו עמ' מ"ד, בשם בעל "שבט הלוי" זצ"ל).

ספרי מיוחד המתני חומר שנהפך לקצף (כעין קצפת, או שלג, או חוטים) בודאי יש להימנע מכך לחלוטין כי מתכוון לכך, ויש לו יותר זמן קיום מאשר לבועות סבון (ספר "מאור השבת" סי' י"ג סעיף ס').

אכילת זיתים לאשה

שאלה: האם אשה מעוברת יכולה לאכול זיתים?

תשובה: לענין אכילת לב של בהמה ועוף יש נהגים שלא לאכול משום שקשה לשכחה (משנ"ב סי' ק"ע ס"ק מ"ה בשם ה"מגן אברהם"), אבל נשים אוכלות ("חוות דעת" לבעת הנתה"מ יו"ד חידושים סי' ע"ב ס"ק ב'), והטעם שנשים אינן מצוות על תלמוד תורה (הגר"ח קניבסקי שליט"א ב"ספר זכרון"). ובכל זאת אשה מעוברת לא תאכל לב משום שקשה לשכחה ("בית לחם יהודה" יו"ד סי' ע"ב ס"ק ג', "ספר הזכרון" בשם ספר "משמרת שלום").

ולפי"ז אשה מעוברת צריכה להיזהר ג"כ שלא להתרגל לאכול זיתים משום שקשה לשכחה (ע"י גמרא הוריות י"ג; "מגן אברהם" סי' ק"ע ס"ק י"ט, הגה"ת רע"א או"ח סי' ב').

שם קודש על היד

שאלה: ילד כתב ע"ג ידו שם הוי"ה ואסור לרחוץ באותו מקום משום מחיקת השם, וכשנכנס למקום טמא כגון לבית המרחץ חייב לכסות את הכתב, האם מספיק לכסותו ע"י היד השנייה או שאין לעשות זאת כפי שלא ניתן לכסות ראשו עם ידו (כמבואר במשנ"ב סי' ב' ס"ק י"ב)?

תשובה: לענין ברכה לא מהני שמכסה ראשו בידו משום שהראש, הלב והיד כולם גוף אחד, ואין הגוף יכול לכסות את עצמו, משא"כ בזה שאין היד באה לכסות את הגוף אלא לכסות את השם שאינו מהגוף, מספיק לכסות בידו כמובא בגמרא (שבת ק"כ:) שמניח ידו עליו ("תרומת הדשן" ח"א סי' י').

החלפת טבעת הקידושין

שאלה: מייד לאחר השבע ברכות החתן והכלה הלכו לחנות וביקשו להחליף את טבעת הקידושין (היות שעפ"י חוק מותר להחזיר מוצר עד שבועיים לאחר הקניה), האם יש בזה חשש ביטול למפרע של הקידושין?

תשובה:

א. אדם שקנה חפץ, מנהג המדינה שיש לו זכות להחזירו תוך שבועיים ולבטל את המקח, לפי"ז בנד"ד נמצא שלמפרע הטבעת לא היתה כלל של החתן, וקידשה בטבעת שאינה שלו.

ב. אמנם לענין הקידושין אע"פ שהטבעת למפרע לא היתה שלו, בכל זאת היתה לו זכות להשתמש בה למשך השבועיים האלו, וא"כ קידש אשה בטבעת שאולה, והקידושין חלים כמבואר בשו"ע (אה"ע סי' כ"ח סעיף ו' ו"ט).

ג. כל זה אם מראש מסכם לקדשה עם זכות השימוש בטבעת, אבל באופן שחשבו לקדשה עם הטבעת, ורק אח"כ התברר שזו טבעת שאולה, יכול להיות שהקידושין מעיקרא לא חלים (היות שהאשה חשבה שמקבלת טבעת שלימה ולא רק זכות שימוש), ולכן צריך לעשות עוד פעם קידושין לפני שני עדים ובצנעה שלא להוציא לעז על הקידושין הראשונים.

ד. ולכן באופן שרוצים להחליף את הטבעת, צריכים לומר למוכר שהם לא תובעים ביטול המקח למפרע, אלא רק לעשות "החלפה", ובודאי שהמוכר יסכים לזה, ונמצא שע"י"ז עדיין הטבעת היתה של החתן ולא יתבטלו הקידושין הראשונים.

הפסקת חשמל שהפסיקה הפעלה בגן

שאלה: גנת הזמינה מפעילה כדי לעשות הפעלה בגן עבור הילדים (והמפעילה ביטלה עבור זה הזמנה במקום אחר), לאחר שהגיעה היתה הפסקת חשמל כל הבוקר ואי אפשר היה לעשות כלום, האם הגנת חייבת לשלם את שכרה?

תשובה: היות שהגנת לא ידעה מראש על הפסקת החשמל, ואפילו אם היו תלויים בחוץ פתקים מחברת חשמל, הרי בפועל היא לא ראתה את הפתק ולא חייבת לחפש את הפתקים התלויים בשוק, נחשב אונס גמור, ופטורה (ע"י שו"ע חו"מ סי' של"ד סעיף א').